

61 | 191
aukción | tétel

SZŐNYI ISTVÁN (1894-1960)

Fények a víz felett, 1935

Olaj, tempera, vászon, 70,5x98,5 cm
Jelezve jobbra lent: Szőnyi I 1935

Kezdő ár: 3 400 000 Ft / 10 625 EUR
Becsérték: 6 000 000 – 8 000 000 Ft
Estimated value: 18 750 – 25 000 EUR

Szőnyi

1. A Duna Zebegénynél, 1929 körül

Szőnyi István 1935 januárja és 1937 novembere között, négy alkalommal is bemutatta legújabb műveit a budapesti Fränkel Szalonban. 1937-es őszi tárlatáról Szomory Dezső, a korszak kiváló írója közölt méltatást az egyik legnagyobb példányszámmal rendelkező *Az Est* című napilap művészeti rovatában: „Lehet-e Szőnyit felfedezni, mikor mindenki tudja, micsoda nagyszerű művész? Lehet-e azt mondani, hogy férfiaságával, alkotó erejével, érzésével és gondolatával egybeolvadt a természettel, mikor inkább a természet olvadt fel az ő szívében, az ő lírájában és színfantáziájában? Amit itt nyújt legújabb vásznain, nyilván több, mint amit a természet tárt elé: ez fényvel és derűvel átítatva, az ő gondtalan és boldog művészeté. Ez az egész nagy témakör: ez a Zebegegy és vidéke a messzi távolban, a földeken és folyóparton – ez az ő külön álomlátása és dicsősége. Ez mind inkább ő érte van, ez a Zebegegy és vidéke, semmint ő Zebegegyért. Ez mind úgy él és hat, hogy az ő lelkéből sarjadt s az ő palettáján született! Szőnyi István a Duna költője.” Szomory ezekkel a találó gondolatokkal és elragadtatott sorokkal helyezte költői foglatba Szőnyi 1930-as évek közepi festészetét. Szőnyi művészeti alapélményei között mindig kiemelt fontosságú volt a szabad vízfelület és a föléje boruló levegőeg egymással harmonikus ábrázolása. Az ember és a víz együttese a mű-

vész egész életét és munkásságát végigkísérő alapmotívumként ismert. Ha csak pár piros háztető, vagy egy kikötött ladik erejéig, de az emberi jelenlét valamilyen jelzése szinte sosem hiányozhatott a tájképeiről. S bár a művész Zebegegyhez való szoros kötődése okán, elsősorban a Dunánál feltáruló, gyönyörű és színpompás látványokat részesítette előnyben, a tiszai jele- netek megfestése, alkalomadtán éppoly kedvére való, testhez álló feladatnak bizonyult. Az 1930- as években Szőnyi számos olyan kompozíciót alkotott, amelyeken az ember és a víz elválaszthatlan egységét mutatta be. Ezek közé tartozik a most aukcióra kerülő festménye is, mely szinte bizonyos, hogy ki volt állítva valamelyik, fentebb említett budapesti kiállításán. A lebukó nap sugarai és ezeknek a Dunakanyar víztömegén tancoló visszfénye, igazi posztimpreszionista remekmű megalkotására sarkalta a mestert, mely nem csupán az életmű, de a két háború közötti magyar újromantikus festői iránynak is kiváló darabja. Kállai Ernő a kiváló műkritikus így közelített Szőnyi 1930-as évek második felében alkotott műveire, 1941-ben megjelent írásában. „Ezeket a festményeket egészséges, friss, földi boldogság tölti meg. Olyan szívből jövő nála a létezés öröme, hogy meleg sugarai a természet ábrázolásában, mint a lélek megdicsőülése ragyognak. Az érzéki

megjelenés és a belső forma Szőnyi István műveiben szerencsés egységbe olvadt. Fényteli színeivel nem távoli, túlvilági vágyódással eltöltött hangzatos megszólaltatására törekszik, hanem sűrűsége és súlyosságra, melyek az anyag érzékelésének sajátosságai. A világító színeket a szürke és a barna mértékletes hozzáadásával megtöri; úgy tűnik, mintha szinte szűrten jönnének az anyag mélyéből. Lány ragyogásuk salaktalan, de teltté válik attól, hogy átjárják a föld termékeny rostjai és nedvei. A szín nemcsak a szem, hanem a festő tapintására is vérbeli anyag, amelyből a képek alakzatokban gazdag életét formailag pontosan alakítja.” Szőnyi festésmódjára ekkor, az 1930-as évek közepén vált végérvényesen jellemzővé az a réteges, szinte kérges festésmód, mellyel a festékek nem csupán a színét, de az anyagát is bátran megmutatta. Úgy kezelte az olajjal kevert temperát, mintha vakolná vele a vásznat és ezzel különleges, addig sosem tapasztalt művészi hatásokat sikerült elérnie. A festékekkel szinte szobrászi módon mintázta meg alakjait és környezetüket. Emellett Szőnyinek kiváló érzéke volt a legegyszerűbb motívumban is meglátni az alkalmas festői témát. Közvetlen környezetének bármilyen, látszatra igénytelen motívuma is megfelelő volt számára, hogy a maga sajátos, festői nyelve segítségével rögzítse, honnan jött, hol tart és mit gondol az őt körülölelő világról.

RUM ATTILA